

**Rješavanje problema
ilegalne sječe šuma i
bezbjednosnih rizika
povezanih s klimatskim
promjenama na Šar
Planini i području
masiva Korab**

Autorska prava:

Objavila Organizacija za sigurnost i saradnju u Evropi
© 2026, OSCE

Ovaj dokument je nastao u okviru vanbudžetskog projekta OSCE-a
“[Jačanje odgovora na sigurnosne rizike od klimatskih promjena u jugoistočnoj Evropi, istočnoj Evropi, južnom Kavkazu i centralnoj Aziji](#)” (broj projekta 1102151).

Projekat finansiraju: Andora, Austrija, Češka Republika, Finska, Francuska, Njemačka, Irska, Italija, Japan, Lihtenštajn, Luksemburg, Norveška, Poljska, Slovenija, Švedska, Švajcarska, Ujedinjeno Kraljevstvo, Sjedinjene Američke Države.

Pravna napomena:

Izdavači: Organizacija za evropsku bezbednost i saradnju Evropi (OSCE) Wallnerstrasse 6 1010 Beč, Austrija +43 1 514 360 pm@osce.org, <https://www.osce.org>

Adelphi research gemeinnützige GmbH Alt-Moabit 91 10559 Berlin, Njemačka
+49 (030) 8900068-0 office@adelphi.de,
<https://www.adelphi.de>

Projektni menadžeri: Thomas Ritzer, Patrizia Albrecht, Ellen Baltzar Mossop, Kateryna Robul, i Rachel Weaver (OSCE)

Autori: Beatrice Mosello i Alina Viehoff (adelphi)

Zahvala:

Željeli bismo se zahvaliti svim zainteresiranim stranama koje su učestvovalе u radionici “Sprječavanje ilegalne sječe šuma na Šar Planini i Korabu” (6-7. novembar 2024., Peškopje, Albanija) na njihovom značajnom doprinosu pripremi ovog pregleda.

Iskrena zahvalnost Kristini Jovanovoj, Nataliji Rusu, Senadu Shajkovci, Selimu Selimovskom, Eduartu Qatja i Eltonu Qendro za njihovu koordinaciju, vođenje, stručni doprinos i podršku u organizaciji radionice, kao i u kreiranju ovog pregleda.

Posebno bismo se željeli zahvaliti timu stručnjaka na njihovom značajnom doprinosu, uključujući sprovođenje istraživanja i pružanje vrijednog doprinosa razvoju ovog rada. Posebno se zahvaljujemo vođi tima i glavnom stručnjaku Mihallaqu Qirjou na njegovom vodstvu i stručnosti, kao i stručnjacima Abdullahu Diku, Arlindi Gashi, Qazimu Kukalaj, Mehmetu Metaj and Sasho Petrovskim, na njihovom doprinosu.

Odricanje od odgovornosti:

Sadržaj ove publikacije su mišljenja, nalazi, tumačenja i zaključci autora i saradnika i ne odražavaju nužno stajališta ili bilo koji službeni stav Organizacije za sigurnost i saradnju u Evropi (OSCE), njenih donatora i/ili njenih država učesnica. OSCE ne preuzima nikakvu odgovornost za tačnost ili potpunost bilo koje informacije, uputstva i savjeta sadržanih u ovom dokumentu, niti za štamparske greške. Korištene oznake i prezentacija materijala u ovoj publikaciji ne predstavljaju niti podrazumijevaju izražavanje bilo kakvog mišljenja OSCE-a u vezi sa pravnim statusom bilo koje zemlje, teritorije, grada ili područja, bilo koje vlasti u njima, ili u vezi sa razgraničenjem bilo kakvih granica i/ili međa.

Naslovna fotografija:

Pejzaž Šar Planine

© Shutterstock, Inc.

Rješavanje problema ilegalne sječe šuma i bezbjednosnih rizika povezanih s klimatskim promjenama na Šar Planini i području masiva Korab

NEOFICIJALNI PRIJEVOD

1. Uvod

Masovna deforestacija nije samo ekološki problem, već i ozbiljan izazov prosperitetu, stabilnosti i sigurnosti u području koje pokriva Organizacija za sigurnost i saradnju u Evropi (OSCE), uključujući jugoistočnu Evropu. Pored šumskih požara, zanemarivanja šuma i dozvoljene sječe šuma za rudarske aktivnosti i za korištenje od strane lokalnih zajednica, ilegalna sječa šuma sve se više pojavljuje kao jedan od glavnih uzroka deforestacije u regionu, privlačeći sve veću političku pažnju.

Ovaj informativni dokument daje preliminarni pregled pokretača, faktora i posljedica ilegalne sječe šuma u područjima Šar Planine i masiva Korab, kao i ideje za unapređenje međusobne saradnje radi smanjenja sigurnosnih rizika koji iz toga proizlaze.

Pripremljen u okviru sveobuhvatnog pristupa OSCE-a i njenih širih npora za rješavanje sigurnosnih rizika¹ povezanih s klimatskim promjenama, u skladu sa Odlukom br. 3/2021 Ministarskog vijeća OSCE-a „Jačanje saradnje radi rješavanja izazova uzrokovanih klimatskim promjenama“ ovaj pregled ističe razmjere izazova i i mogućnosti za poboljšanom prekograničnom i međuinstitucionalnom saradnjom između zaštićenih područja u Albaniji, na Kosovu² i u Sjevernoj Makedoniji kako bi se razvile efikasne strategije odgovora.

Nalazi su rezultat opsežnog procesa konsultacija u regionu, uključujući diskusije održane na regionalnoj radionici pod nazivom „Sprječavanje ilegalne sječe šuma u području Šar Planine i Koraba“, održanoj 6. i 7. novembra 2024. godine u Peškopeji u Albaniji, kao i istraživanja koje su sproveli stručnjaci u regionu.³ S obzirom na to da su pouzdani podaci o ilegalnoj sječi šuma u regionu i dalje ograničeni, ovaj sažetak treba shvatiti kao doprinos široj raspravi o politici, ističući ključne trendove, rizike i mogućnosti za daljnju analizu i saradnju.

- 1 Ovaj rad se nadovezuje na pristup OSCE-a sigurnosti kao širokom, sveobuhvatnom i kooperativnom pitanju izraženom kroz svoje tri dimenzije: političko-vojnu, ekonomsko-ekološku i ljudsku (OSCE 2009). Sigurnosni rizici povezani s klimom se shodno tome definiraju kao oni uzrokovani jednim ili više klimatskih stresora koji direktno i/ili indirektno utiču na ljudsku sigurnost i time ugrožavaju stabilnost i sigurnost društava i regiona (Rüttinger et al. 2023). Pored Odluke OSCE MC Dec 3/2021, on dodatno doprinosi sprovođenju drugih srodnih obaveza OSCE-a, uključujući Odluku PC-a iz 1997. o mandatu za koordinatora ekonomskih i ekoloških aktivnosti OSCE-a (PC.DEC/194) i [Madridsku deklaraciju o životnoj sredini i sigurnosti iz 2007. \(MC.DOC/4/07\)](#).
- 2 Sve reference na Kosovo, bilo da se odnose na teritoriju, institucije ili stanovništvo, treba shvatiti u potpunosti u skladu s Rezolucijom 1244 Vijeća sigurnosti Ujedinjenih nacija
- 3 Istraživanje, sprovedeno tokom 2024. godine od strane tima lokalnih i međunarodnih eksperata, analiziralo je slučajeve ilegalne sječe šuma na području Šar Planine i Korabskog masiva te identificiralo pravne i političke nedostatke koje je potrebno riješiti kako bi se oni suzbili. Istraživanje je poslužilo kao osnova za diskusije na radionici i, kao takvo, nije objavljeno.

ANGAŽMAN OSCE-A NA ŠAR PLANINI I MASIVU KORAB

Šar Planina i masiv Korab masiv su žarište biodiverziteta izuzetne prirodne vrijednosti. Područje obuhvata četiri zaštićena područja – Korab-Koritnik, Mavrovo, Šar Planinu i Šaru – koja se prostiru na preko 240.000 hektara. Osnovano zajedničkim sporazumom između Albanije, Kosova i Sjeverne Makedonije 2022. godine, jedno je od najvećih prekograničnih i prekograničnih zaštićenih područja u Evropi. Prirodni resursi ovog područja su od ključne važnosti za lokalne ekonomije i egzistenciju ruralnog stanovništva (UNEP, 2010). Međutim, klimatske promjene sve više ugrožavaju njegovu prirodnu i ekonomsku vrijednost. U kombinaciji s neodrživim i ilegalnim ljudskim aktivnostima, ovi procesi uzrokuju degradaciju biodiverziteta i dovode u opasnost ključne ekonomske sektore, remeteći egzistenciju lokalnog stanovništva i povećavajući sigurnosne rizike za zajednice u regionu (van Ackern et al., 2023).

Područje je prepoznato kao prioritetna tačka za saradnju u oblasti klimatske sigurnosti kroz regionalni konsultativni proces (Rüttinger et al., 2021). U tom smislu, OSCE je podržao razvoj [Zajedničke strategije za saradnju u oblasti klimatskih promjena i sigurnosti](#) za to područje, a istovremeno je implemen-tirao pilot inicijative usmjerene na smanjenje **rizika od šumskih požara i sprječavanje ilegalne sječe šuma**. Cilj ovih aktivnosti je jačanje kapaciteta lokalnih i regionalnih aktera za rješavanje prekograničnih sigurnosnih rizika povezanih s klimatskim promjenama podsticanjem međusobne saradnje, poboljšanjem upravljanja i promoviranjem održivog korištenja i upravljanja prirodnim resursima.

Foto: Gornja Lešnica,
Šar Planina

© Shutterstock, Inc.

2. Veza između ilegalne sječe šuma, klimatskih promjena i bezbjednosti

Međusobni odnosi između ilegalne sječe šuma, klimatskih promjena i bezbjednosti su složeni i višeslojni. Kao rezultat socio-ekonomskih ranjivosti i izazova u upravljanju, oni stvaraju rastući ciklus koji u može potkopati regionalnu bezbjednost.

Intenzivniji efekti klimatskih promjena - poput porasta temperature, promjena u padavinama i obrascima sliva, dužih sušnih perioda i povećanih šumskih požara - značajno slabe šumske ekosisteme i ubrzavaju njihovu degradaciju (UNECE i FAO, 2021).

Degradacija šuma smanjuje njihovu sposobnost zadržavanja vodnih resursa, remeti ekosistemske usluge od kojih ovise lokalne zajednice i ugrožava biodiverzitet (van Ackern et al., 2023). Takvi procesi negativno utiču na ključne ekonomske aktivnosti, posebno poljoprivredu i turizam, što dovodi do pogoršanja životnih uslova lokalnog stanovništva, posebno u okruženjima gdje su mogućnosti za alternativne izvore prihoda ograničene. U takvim okolnostima, ilegalna sječa šuma može postati mehanizam preživljavanja i dodatni izvor prihoda za ekonomski ranjive kategorije stanovništva, uzrokujući daljnje smanjenje šumskog pokrivača.

Izazovi u upravljanju mogu dodatno pogoršati situaciju. Ograničeni institucionalni kapaciteti, nedostaci u implementaciji i ograničeni mehanizmi nadzora, kao i prisustvo korupcije, mogu stvoriti uslove koje mreže ilegalne sječe šuma mogu iskoristiti (UNODC 2025). Ilegalna sječa šuma sve je više povezana s međunarodnim organiziranim kriminalom, a najteža i najopsežnija deforestacija rezultat je slučajeva u koje su uključene organizirane kriminalne grupe i korumpirane kompanije (UNODC 2025). U nekim slučajevima, zainteresirane strane i relevantna istraživanja navedena u ovom izvještaju izražavaju zabrinutost zbog mogućeg učešća struktura povezanih s organiziranim kriminalom i komercijalnim interesima u velikoj neovlaštenoj i komercijalno motiviranoj sječi šuma (Boletini et al. 2017; UNODC 2023). Takva dinamika mogla bi povećati pritisak na pristup prirodnim resursima, potkopati povjerenje javnosti u institucije i doprinijeti širim izazovima u upravljanju i sigurnosti, potencijalno odvrćući pažnju i resurse od klimatskih akcija.

Ubrzana deforestacija smanjuje kapacitet prirodnih ekosistema da apsorbiraju ugljik, a istovremeno povećava emisiju dodatnih stakleničkih plinova (UN; NRDC, 2025). Ovi procesi doprinose intenziviranju klimatskih promjena, što dodatno povećava pritisak na egzistenciju ljudi i sisteme upravljanja, pojačavajući međusobno povezani ciklus degradacije životne sredine, klimatskog stresa i sigurnosnih rizika (kao što je prikazano na Slici 1).

Klimatske promjene, ilegalna sječa šuma i nedostaci u upravljanju potkopavaju sredstva za život, ekosisteme i regionalnu sigurnost.

Slika 1: Veze između ilegalne sječe šuma, klimatskih promjena i bezbjednosti
(© OSCE/OCEEA, 2026)

3. Pokretači, posljedice i izazovi ilegalne sječe šuma na Šari/Šar Planini i masivu Korab

Šume Šar Planine i masiva Korab su ključna prirodna bogatstva za region, ali su i dalje pod intenzivnim pritiskom kombinacije faktora koji proizlaze iz izazova upravljanja, socio-ekonomskih pritisaka i nedovoljnog prepoznavanja strateškog značaja šuma za zajednice i širi region (van Akern et al. 2023; EuroNatur 2024).

Posljednjih godina, blagi porast u prepoznavanju strateške važnosti šuma poboljšalo je upravljanje šumama na Šar Planini i masivu Korab.

Sprovođenje mjera poput povećanog broja čuvara šuma u zaštićenom području Šara, pojačanog nadzora u zaštićenom području Korab-Koritnik i poboljšanih mjera sprovođenja zakona i krivičnog gonjenja u zaštićenim područjima Šar Planine i Mavrova doprinijela je smanjenju ilegalne sječe šuma. Na primjer, regionalni podaci pokazuju da je stopa ilegalne sječe šuma u zaštićenom području Korab-Koritnik smanjena sa 430,7 m³ u 2002. na 17,3 m³ u 2022. godini⁴. Pad broja stanovnika u regionu

vjerovatno je uticao na ovaj trend, s obzirom na to da ruralne zajednice u tom području doživljavaju značajne migracije u urbane centre (Bogner et al. 2022; Keçi i Krog 2014).

Ipak, uprkos pozitivnom uticaju poboljšanih mjera upravljanja, ilegalna sječa šuma ostaje izazov na Šar Planini i masivu Korab, jer satelitski snimci ukazuju na značajan pritisak na šume u sva četiri zaštićena područja.⁵ Aktivnosti sječe šuma su najintenzivnije između aprila i oktobra, kada vremenski uslovi omogućavaju lakši pristup šumskim područjima i efikasniju sječu i transport drveta. Ovaj period se također poklapa sa priprema- ma domaćinstava za obezbjeđivanje ogrjevnog drveta za predstojeću zimsku sezonu, što dodatno povećava pritisak na šumske resurse.

Ovaj deo se zasniva na istraživanju i konsultacijama sa vlastima, stručnjacima i lokalnim zajednicama, uključujući diskusije u radionicama. Teško je precizno utvrditi pojedinačni doprinos svakog od identifikovanih faktora ukupnom nivou deforestacije u regionu, jer se on razlikuje u specifičnim karakteristikama pojedinačnih područja (vidi Deo „Izazovi“ u nastavku). Iako se lokalni konteksti i okolnosti razlikuju u tri jurisdikcije, identifikovano je nekoliko zajedničkih problema koji su navedeni u nastavku.

4 Podatke o pojavi ilegalne sječe šuma u zaštićenom području Korab Koritnik dostavila je Regionalna uprava zaštićenih područja u Debaru i Kukesu putem direktne korespondencije sa stručnjacima koji su dali doprinos ovom Pregledu.

5 Satelitski podaci iz sistema upozorenja o promjenama u korištenju zemljišta ([Land Use Change Alerts](#)), globalnog radarskog sistema upozorenja o poremećajima u šumama koji koristi snimke visoke rezolucije sa satelita Sentinel-1 Evropske svemirske agencije za detekciju promjena pokrivača zemljišta u gotovo realnom vremenu, otkrivaju značajne uticaje ljudskih aktivnosti, koji utiču na 1.135 hektara u Šari/Šari (2018-2023) i 476 hektara u Korab-Koritniku (2018-2023).

POKRETAČI

Tokom procesa istraživanja i konsultacija identifikovano je nekoliko ključnih pokretača.

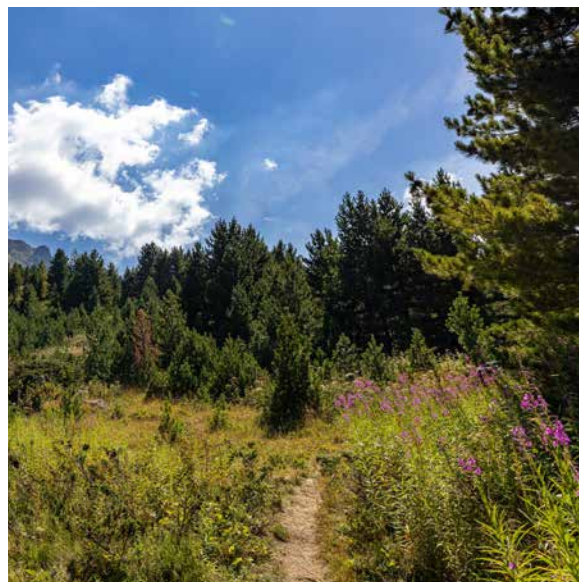
Siromaštvo i ograničene mogućnosti za održive izvore prihoda čine ilegalnu sječu šuma u malom obimu atraktivnom opcijom za deo stanovništva Šar Planine i regiona. Za mnoge ruralne zajednice, šume predstavljaju važan izvor ogrjevnog drveta i građevinskog materijala, pa stoga važan preduslov za njihov opstanak. Visoke cijene energije i ograničen pristup pristupačnim i održivim alternativnim izvorima energije dodatno povećavaju ovu ovisnost, posebno tokom oštih zimskih perioda. Nedostatak ekonomskih mogućnosti - dodatno pogoršan negativnim uticajima klimatskih promjena na ključne ekonomske sektore poput poljoprivrede i turizma - doprinose tome da se dio domaćinstava oslanja na neovlaštenu sječu šuma, koja se često odvija u neposrednoj blizini naselja (KOSID, 2020; Stefanovski et al., 2021; Bjegović, 2021). To stvara ciklus koji utiče na određene zajednice i potiče ih da učestvuju u eksploataciji šuma, jačajući neodržive prakse i čineći dugoročna rješenja izazovom.⁶

Praznine u upravljanju šumama i izazovi u sprovođenju zakona stvaraju uslove koje mreže uključene u ilegalnu sječu šuma mogu iskoristiti (van Ackern et al., 2023). I pored nedavnih poboljšanja u sistemu upravljanja, zainteresovane strane i analize predstavljene u ovom izvještaju i dalje ukazuju na to da postoje zabrinutosti u vezi s neovlaštenom sječom šuma, prekograničnom trgovinom drvetom i širim strukturnim slabostima u sistemu upravljanja koje potkopavaju napore da se spriječe takve aktivnosti. Nedostaci u mehanizmima praćenja i sprovođenja zakona mogu omogućiti počiniocima ilegalne sječe šuma da izbjegnu otkrivanje i sankcije (GI-TOC, 2025). Dodatni izazov za institucionalni odgovor je činjenica da su kriminalne mreže uključene u ove aktivnosti često dobro organizirane i sposobne da se brzo prilagode. Prema podacima Konzorcija za održivi razvoj civilnog društva na Kosovu (KOSID), službenici šumarske službe su naznačili da organizovane kriminalne grupe ponekad prate aktivnosti šumara i policajaca kako bi olakšale ilegalnu sječu šuma (Isniqui, 2020). Iako medijski izvještaji i saznanja lokalnih zainteresovanih strana ukazuju na postojanje velikih slučajeva ilegalne sječe šuma i krivičnog gonjenja u određenim dijelovima regiona⁷, zvanični podaci o obimu i prirodi takvih aktivnosti ostaju ograničeni.

Nedovoljni ljudski, tehnički i finansijski resursi dodatno smanjuju efikasnost sistema zaštite šuma. Upravljačke strukture zaštićenih područja u sve tri jurisdikcije, uključujući Šar Planinu i masiv Korab, često se suočavaju s nedostatkom šumara, službenih vozila i modernih alata za praćenje i nadzor, poput dronova i satelitskih sistema. Nadalje, niske plate i nedovoljna opremljenost terenskog osoblja odgovarajućom zaštitnom opre-

Foto: Planinarska staza, Šara

© Shutterstock, Inc.

⁶ Diskusije na radionici.

⁷ Za nedavni primjer, pogledajte: Ministarstvo unutrašnjih poslova, Republika Sjeverna Makedonija, „[Krivične prijave podnesene protiv osam osoba iz regije Vinica za prekršaje vezane za nezakonitu sječu i prijevoz ogrjevnog drveta](#)“, 11. februar 2026.

mom negativno utiču na motivaciju i operativnu efikasnost. (Kosovski zavod za reviziju).⁸ Takva ograničenja značajno smanjuju sposobnost pravovremenog otkrivanja, praćenja i sprječavanja ilegalnih aktivnosti, posebno u udaljenim i prekograničnim područjima, stvarajući prostor za djelovanje organizovanih grupa bez adekvatnog rizika od otkrivanja i sankcija (EK, 2023 i Stefanovski et al., 2021).⁹

Dodatno, nedovoljno usklađeni pravni okviri, preklapanje odgovornosti između različitih institucija i slaba koordinacija između susjednih jurisdikcija stvaraju pravne i institucionalne praznine koje koriste počiniozi nezakonite sječe šuma.¹⁰ Takve pravne praznine uključuju slabosti ili nedosljednosti u zakonima i sistemima sprovođenja zakona koje omogućavaju počiniteljima da izbjegnu otkrivanje, krivično gonjenje ili efikasne sankcije. Ograničeno uključivanje lokalnih zajednica u procesima donošenja odluka vezanih za upravljanje šumama može smanjiti osjećaj vlasništva i odgovornosti, povećavajući rizik od zanemarivanja i neodrživih praksi. Blage sankcije i teškoće sa krivičnim gonjenjem (GI-TOC, 2025), u kombinaciji sa niskim nivoom javne svijesti, dodatno slabe napore za sprječavanje i smanjenje nezakonite sječe šuma.¹¹

POSLEDICE

Ilegalna sječa šuma na području Šar Planine i masiva Korab uzrokuje značajne ekološke, ekonomske i društvene posljedice, utičući na biodiverzitet, ekosisteme i dobrobit lokalnih zajednica. Ove uticaje dodatno pojačavaju i komplikuju klimatske promjene, koje povećavaju pritisak na održivost prirodnih resursa i dugoročni socio-ekonomski razvoj.

Ilegalna sječa šuma doprinosi degradaciji šumskih ekosistema smanjenjem šumskog pokrivača, fragmentacijom staništa i poremećajem prirodnih ekoloških procesa.

Gubitak staništa i degradacija ekosistema predstavljaju ozbiljnu prijetnju biodiverzitetu i smanjuju sposobnost šuma da pružaju vitalne ekosistemске usluge, kao što su regulacija vodnog režima, zadržavanje vode, stabilizacija tla, smanjenje rizika od poplava i pružanje rješenja zasnovanih na prirodi za prilagođavanje klimatskim promjenama. Ova dinamika povećava ranjivost područja na ekstremne vremenske događaje (Collaku, 2021). Vremenom, ovi ekološki gubici ugrožavaju sam temelj na kojem zavise i prirodni sistemi i ljudske zajednice, potkopavajući dugoročnu otpornost i stabilnost regiona.

Osim toga, ilegalna sječa šuma značajno doprinosi klimatskim promjenama. Šume igraju ključnu ulogu u apsorpciji ugljičnog dioksida (UN). Smanjenje šumskog pokrivača dovodi do povećanja emisija stakleničkih plinova i istovremeno smanjuje kapacitet njihove apsorpcije (NRDC, 2025). Štaviše, deforestirana područja su podložnija šumskim požarima, drugim oblicima degradacije životne sredine, što može rezultirati dodatnim oslobađanjem ugljika u atmosferu. Ova povratna sprega ubrzava klimatske promjene i dodatno pogoršava uslove za funkcioniranje ekosistema i lokalnih ekonomija (UNEP, 2022).

8 Stručne konsultacije i radionice i Kancelarija za reviziju Kosova, https://zka-rks.org/cms/Report-Files/2025_7a67fca3-da00-4edf-9bf7-38de99da97ff.pdf

9 Stručne konsultacije i diskusije na radionici.

10 Diskusije na radionici i Sječa drveća za našu budućnost. Modeli i oblici organiziranog kriminala i ilegalne sječe drva u Sjevernoj Makedoniji. 2021, Eurothink. [CIP-FINAL-Izvestaj-DrvoKradci-AN.pdf](#)

11 Stručne konsultacije i diskusije na radionici.

Ilegalna sječa šuma također može potkopati financijsku održivost zaštićenih područja. Smanjenje šumskih resursa ograničava potencijal za generiranje prihoda kroz kontrolirano upravljanje šumama, ekoturizam i druge oblike održivog korištenja prirodnih resursa. Smanjeni prihodi, zauzvrat, ograničavaju resurse dostupne za upravljanje parkovima, kao što su sprovođenje zakona, očuvanje i restauracija.

Bez dovoljnog finansiranja, institucije se suočavaju s ozbiljnim ograničenjima u svojoj sposobnosti da se efikasno suprotstave ilegalnim aktivnostima i osiguraju održivo upravljanje prirodnim resursima.¹²

Posljedice gubitka šuma osjećaju se i na egzistenciju lokalnog stanovništva, koje često ovisi o šumskim ekosistemima kao izvoru ogrjevnog drveta, građevinskog materijala i drugih nedrvenih šumskih proizvoda. Smanjenje dostupnosti ovih resursa može dovesti do ograničenja ekonomskih mogućnosti stanovništva. Osim toga, uticaji ilegalne sječe šuma imaju i rodni učinak na lokalno stanovništvo, posebno na žene, koje su u mnogim ruralnim područjima više ovisne o šumskim resursima za stvaranje prihoda (van Ackern et al., 2023; Merkle i Price, 2024).

Ilegalna sječa šuma također može doprinijeti društvenim napetostima i izazovima u upravljanju. Konkurencija za pristup vrijednim prirodnim resursima unutar zaštićenih područja može uzrokovati društvene napetosti i stvoriti dodatni pritisak na institucije odgovorne za njihovu zaštitu i upravljanje (Reford Center, 2024).¹³ Istovremeno, velika potražnja za drvetom i ogrjevnim drvetom, kako na lokalnim tako i na međunarodnim tržištima, čini ilegalnu sječu šuma profitabilnom aktivnošću za organizirane kriminalne strukture koje produžavaju štetu životnoj sredini, financiraju druge ilegalne aktivnosti i istovremeno potkopavaju vladavinu prava u širem smislu (Stefanovski et al., 2021; Duri, 2021). Prekogranična priroda ovih ilegalnih aktivnosti sječe šuma može dodatno zakomplicirati napore praćenja i sprovođenja zakona u različitim jurisdikcijama, čime se obeshrabruju pojedince da prijavljuju ili interveniraju u takvim slučajevima.

Foto: Planinsko selo, Sara

© Shutterstock, Inc.

¹² Diskusije na radionici.

¹³ Diskusije na radionici, i vidi KoSSev 2014, RTS 2014.

IZAZOVI

Napori za sprječavanje i smanjenje ilegalne sječe šuma u područjima masiva Šara/Šar Planine i Korab i dalje se suočavaju s više međusobno povezanih izazova, kao što je istaknuto u drugim odjeljcima ovog dokumenta.

Ograničeni kapaciteti struktura za upravljanje zaštićenim područjima i šumarskih službi i dalje predstavljaju značajnu prepreku efikasnoj izgradnji kapaciteta i dugoročnom angažmanu. Korištenje zastarjele opreme i tehnologija, nedovoljna stručna obuka za njihovu upotrebu i nedostatak transportne i terenske opreme dodatno smanjuju operativne kapacitete. Rendžeri i drugi terenski službenici često se suočavaju s ozbiljnim poteškoćama u pristupu udaljenim i geografski nepristupačnim područjima, a u nekim slučajevima i sa sigurnosnim rizicima. Zvaničnici u nekim dijelovima regiona bili su izloženi prijetnjama i fizičkim napadima kako bi se spriječilo njihovo djelovanje (Stefanovski et al., 2021).

Ograničena dostupnost pouzdanih podataka i sistematskih analiza o ilegalnoj sječi šuma, kao i o širim izazovima vezanim za upravljanje šumskim resursima, otežava sprovođenje zakona i odgovore politika. Postoji značajan nedostatak nezavisnih izvještaja istraživačkih instituta, grupa civilnog društva ili međunarodnih tijela o ovom pitanju.

Zvanična statistika često ne odražava puni obim problema, što može dovesti do nedovoljne alokacije resursa, praćenja trendova i razvoja ciljanih intervencija.¹⁴ Ovaj nedostatak informacija, u kombinaciji s postojećim operativnim ograničenjima, dodatno smanjuje sposobnost institucija da pravovremeno i efikasno reaguju na složenost i dinamiku ilegalne sječe šuma. (vidi Deo o Izazovima praćenja u nastavku).

Nedovoljna komunikacija i koordinacija predstavljaju značajnu prepreku efikasnom odgovoru na ilegalnu sječu šuma. Ograničena razmjena informacija između različitih institucija, jurisdikcija, regiona, opština, uprava zaštićenih područja i nacionalnih vlasti, kao i nedovoljna saradnja s

međunarodnim partnerima, mogu smanjiti efikasnost aktivnosti usmjerenih na sprječavanje i borbu protiv ilegalne sječe šuma¹⁵. Centralizirane administrativne strukture mogu dovesti do odgođenog djelovanja, a birokratske prepreke i institucionalne odgovornosti odgađaju pravovremeni odgovor. Iako postoje inicijative, prekogranična saradnja je i dalje ograničena, s nedovoljnim resursima dostupnim za njen daljnji razvoj.

Izazovi vezani za upravljanje i pravni okvir, nivo sankcija između zemalja i četiri zaštićena područja u regionu mogu stvoriti nedosljednosti u sprovođenju zakona, a takve razlike mogu potencijalno iskoristiti ilegalni sječači šuma.¹⁶ Štaviše, ograničeni institucionalni kapaciteti, korupcija i složenost određivanja granice između legalne i ilegalne sječe šuma mogu značajno zakomplicirati krivično gonjenje počinitelja (WWF, 2021; Radosavljević et al., 2024). Čak i u slučajevima kada se otkrije ilegalna sječa šuma i pokrenu odgovarajući postupci, administrativna i sudska kašnjenja predstavljaju problem za faktor odvratanja. (GI-TOC, 2025).

¹⁴ Osim toga, praćenje i povezivanje finansijskih tokova s ilegalnom sječom šuma predstavlja veliki izazov, jer mreže organiziranog kriminala koriste gotovinske transakcije, složene lance snabdijevanja i neformalne kanale kako bi sakrile profit. Nedostaci podataka, fragmentirano izvještavanje i miješanje legalnih i ilegalnih prihoda otežavaju vlastima otkrivanje, istragu i procesuiranje ovih zločina.

¹⁵ Diskusije na radionici.

¹⁶ Diskusije na radionici.

IZAZOVI SA PRAĆENJEM SITUACIJE

Praćenje ilegalne sječe šuma u regionu praćeno je značajnim izazovima u pogledu podataka. Satelitski podaci pružaju uvid u trenutne pritiske na šume, ali razlikovanje legalne od ilegalne sječe šuma i dalje predstavlja izazov. Indirektne metode procjene, poput poređenja potreba lokalnog stanovništva sa službeno prijavljenim količinama posjećenog drveta, ukazuju na postojanje značajnih razlika. Prijavljene količine legalno posjećenog drveta znatno su niže od potražnje za ogrjevnim drvetom (bez da se ta razlika kompenzira uvozom), što može ukazivati na prisustvo ilegalne sječe šuma (KOHA, 2019; Georgievski, 2021; Pasholli, 2024; stručne konsultacije). Iako je u regionu uočeno smanjenje broja prijavljenih slučajeva ilegalne sječe šuma, čini se da je to dijelom posljedica nedovoljnog prijavljivanja, a ne isključivo stvarnog smanjenja aktivnosti (Stefanovski et al., 2021 i GI-TOC, 2025).

Tokom radionice, regionalni stručnjaci i zainteresovane strane istakli su sljedeće izazove::

- **Nedostaci podataka:** Zvanični izvještaji o ilegalnoj sječi šuma i nezavisni izvori za njihovu provjeru i dalje su ograničeni. Iako uprave zaštićenih područja pružaju podatke o incidentima ilegalne sječe šuma, oni mogu biti nepotpuni ili nedosljedni zbog izazova u prikupljanju i upravljanju podacima. Takvi nedostaci mogu dovesti do pogrešnih tumačenja i otežati donošenje informiranih odluka.
- **Historijski podaci:** Historijski podaci o ilegalnoj sječi šuma često nisu dostupni, što otežava praćenje dugoročnih trendova i procjenu učinkovitosti prošlih intervencija.
- **Nedosljednosti između administrativnih sistema:** Zaštićenim područjima upravljaju različiti administrativni sistemi, što rezultira razlikama u načinu na koji se podaci prikupljaju, izvještavaju i tumače. Ove razlike stvaraju nedosljednosti koje otežavaju regionalna poređenja i saradnju.
- **Ograničeni socio-ekonomski podaci:** Detaljni socio-ekonomski podaci o lokalnim zajednicama u regionu su ograničeni, što otežava razumijevanje osnovnih faktora koji dovode do ilegalne sječe šuma i osmišljavanje ciljanih mjera za rješavanje njenih uzroka.
- **Ograničenja satelitskih podataka:** Iako satelitski snimci omogućavaju praćenje promjena u šumskom pokrivaču i ukazuju na kontinuirane pritiske na šumske ekosisteme, ne omogućavaju uvijek utvrđivanje uzroka gubitka šuma.¹⁷ Stoga je potrebno koristiti indirektne metode, kao što je poređenje potreba stanovništva sa zvanično prijavljenim količinama legalno posjećenog drveća, iako takve procjene često imaju ograničenu tačnost.
- **Ograničena razmjena podataka i informacija:** Nedovoljna razmjena informacija između institucija i agencija za sprovođenje zakona u regionu može dovesti do neblagovremenog djelovanja, oslabiti mehanizme praćenja i izvještavanja i smanjiti efikasnost koordiniranih napora u borbi protiv ilegalne sječe šuma.

17 Moderna satelitska tehnologija, poput podataka iz programa Landsat, Sentinel ili MODIS, pruža visokorezolucijske, redovno ažurirane snimke koji mogu otkriti promjene u šumskom pokrivaču tokom vremena. Ovi alati mogu otkriti obrasce deforestacije, uključujući čistu sječu, selektivnu sječu i degradaciju, bez obzira na pravni status područja. U zaštićenim područjima gdje je sječa zabranjena, satelitsko praćenje može biti posebno vrijedno za provođenje zakona i rano otkrivanje. Poređenjem slika vremenskih serija, vlasti i istraživači mogu precizno odrediti kada i gdje dolazi do gubitka šuma, što pomaže u razlikovanju dozvoljenih aktivnosti (kao što su prirodni poremećaji) od ilegalne sječe. Međutim, iako su satelitski podaci vrlo efikasni u otkrivanju promjena u pokrivaču krošnji, oni ne moraju uvijek razlikovati uzrok gubitka (npr. ilegalna sječa u odnosu na požar ili bolest) bez dodatne provjere na terenu. Izvori: [Satelitsko daljinsko istraživanje za ciljeve održivog razvoja okoliša: Pregled primjena za kopnena i morska zaštićena područja - Science-Direct](#) i [Primjene daljinskog istraživanja u praćenju zaštićenih područja](#).

Foto: Pejzaž Mavrova

© Shutterstock, Inc.

4. Institucionalni i pravni kontekst

Svako zaštićeno područje djeluje u okviru skupa institucionalnih i pravnih okvira osmišljenih za reguliranje korištenja šuma i zaštitu biodiverziteta (vidi Aneks). Nadležna ministarstva i agencije odgovorni su za razvoj i sprovedbu zakona usmjerenih na sprječavanje ilegalne sječe šuma, kao što su kazne za neovlaštenu sječu i propisi za održivo korištenje šuma. Međutim, slaba sprovedba regulative u šumarstvu i životnoj sredini ostaje problematična zbog ograničenih resursa i praznina u kapacitetima. (GI-TOC, 2025).¹⁸

Zaštićena područja u regionu, uključujući Korab-Koritnik, Šaru, Mavrovo i Šar Planinu, razvila su planove upravljanja koji služe kao osnova za očuvanje prirodnih vrijednosti i održivo korištenje resursa (vidi Aneks). Ovi planovi opisuju strategije za zaštitu biodiverziteta, obnovu šuma i uključivanje zajednice. Na primjer, plan upravljanja za zaštićeno područje Šar Planine uključuje mjere za reguliranje sječe šuma, promociju ekoturizma i poboljšanje monitoringa putem rendžerskih patrola. Iako ovi planovi pružaju okvir za djelovanje, njihovo sprovođenje često otežavaju financijska ograničenja i nedovoljni tehnički kapaciteti.¹⁹

Regionalni projekti saradnje, poput onih koje podržavaju [Prespansko-Ohridski fond za prirodu \(PONT\)](#) i lokalne organizacije civilnog društva, fokusirali su se i na sprječavanje daljnjeg gubitka šuma i na aktivnu obnovu degradiranih područja u Sjevernoj Makedoniji i Albaniji.²⁰ Ove inicijative uključuju direktne grantove lokalnim zajednicama za sadnju drveća, održivo upravljanje pašnjacima i rehabilitaciju šumskih staništa, posebno u i oko zaštićenih područja kao što su zaštićena područja Korab-Koritnik i Šar Planina²¹ (vidi Okvir 2 sa primjerima relevantnih projekata međunarodne saradnje).

Napori pošumljavanja i obnove šuma u područjima masiva Šar Planine i Koraba dobili su zamah posljednjih godina, vođeni hitnom potrebom za rješavanjem značajnog gubitka šuma i degradacije krajolika.

I pored ovih pozitivnih koraka, izazovi i dalje ostaju – kao što je potreba za većom implementacijom zakona, dugoročnim finansiranjem, i jačim učešćem zajednice – kako bi se osigurao uspjeh i održljivost reforestacije u prekograničnom pejzažu (Zaštita i prezervacija životne sredine u Albaniji)

¹⁸ GI-TOC, 2025, stručne konsultacije i diskusije na radionici.

¹⁹ Diskusije na radionici.

²⁰ Na primjer, kroz inicijativu „[Očuvanje prirodnih vrijednosti Nacionalnog parka Šar-planina](#)“, PONT je podržao Javnu ustanovu Zaštićeno područje Šar Planine da razvije i koristi Alat za praćenje efektivnosti upravljanja kako bi se procijenile prakse upravljanja u Zaštićenom području Šar Planine, kao i da organizuje redovnu komunikaciju sa lokalnim stanovnicima kako bi ih informisali o granicama parka, zaštitnim zonama i dozvoljenim aktivnostima. Drugi primjer je projekat [Jačanje zajedničkog upravljanja za prekograničnu zaštitu prirode u regiji Šar-Korab](#) - Prespa Ohrid Nature Trust koji provodi Albanska fondacija za razvoj lokalnih kapaciteta (ALCDF).

²¹ Vidi gore.

OSTALI MEĐUNARODNI PROJEKTI KOJI SE BAVE ILEGALNOM SJEČOM ŠUMA U REGIONU

Nekoliko međunarodnih projekata i inicijativa aktivno radi na rješavanju ilegalne sječe šuma i srodnih izazova na Šar Planini i masivu Korab. Ovi napori dopunjuju lokalne i regionalne inicijative, pružajući ključne resurse, stručnost i koordinaciju za rješavanje složenog problema ilegalne sječe šuma. Oni se uglavnom fokusiraju na poboljšanje upravljanja, podsticanje regionalne saradnje i promovisanje održivog upravljanja šumama. Iako nije iscrpna, lista uključuje značajne primjere:

- 🌿 **EU IPA (Instrument za pretpristupnu pomoć):** IPA program EU podržava reforme zaštite okoliša i upravljanja u jugoistočnoj Evropi. Finansira projekte usmjerene na usklađivanje pravnih okvira, poboljšanje sprovođenja zakona i jačanje regionalne saradnje, između ostalog, u cilju borbe protiv ilegalne sječe šuma.²²
- 🌿 **INTERPOL – Šumski kriminal: INTERPOL** se bori protiv ilegalne sječe šuma putem svojih inicijativa za ekološki kriminal, fokusirajući se na njene uticaje, kao što su krčenje šuma i gubitak staništa. Organizacija sarađuje s agencijama za sprovođenje zakona kako bi razbila međunarodne kriminalne mreže uključene u šumske zločine, pružajući podršku za razmjenu obavještajnih podataka i prekogranične operacije.
- 🌿 **Global Forest Watch (GFW):** GFW pruža satelitske alate za praćenje krčenja šuma i degradacije šuma. Ove alate koriste ministarstva, nevladine organizacije i uprave parkova u regionu za identifikaciju ilegalnih aktivnosti i poboljšanje sprovođenja zakona.
- 🌿 **Šumarska služba Sjedinjenih Američkih Država (USFS):** U regionu, programi USFS-a sprovode održive prakse upravljanja šumama i bore se protiv ilegalnih aktivnosti koje ugrožavaju šumske ekosisteme. Ovi programi djeluju kroz participativno prikupljanje podataka i informacija, angažman i izgradnju kapaciteta ključnih zainteresovanih strana, kampanje podizanja svijesti o ekološkim i ekonomskim posljedicama ilegalne sječe šuma, te podsticanje institucionalne odgovornosti i djelovanja.²³

22 Na primjer, projekat [finansiran iz IPA programa](#) u Crnoj Gori podržao je Nacionalni akcioni plan za borbu protiv ilegalnih aktivnosti u šumarstvu, sa specifičnim komponentama kao što su poboljšanje kontrole bilježenja drveća, zahtjeva za sječu i ukupnog upravljanja šumama u cilju borbe protiv ilegalne sječe. Slično tome, na Kosovu su [IPA fondovi](#) korišteni za razvoj dobrih struktura upravljanja šumama, s posebnim naglaskom na borbu protiv ilegalne sječe i šumskih požara.

23 Lična komunikacija sa personalom USFS.

Foto: Planina Korab,
Korab-Koritnik

© Shutterstock, Inc.

-
- 🌿 **Inicijativa WWF-a za Dinarski luk:** Ovaj regionalni program fokusira se na očuvanje biodiverziteta i promovisanje održivog razvoja u Dinarskim Alpama, uključujući dijelove Šar Planine. Bavi se ilegalnom sječom šuma jačanjem upravljanja, angažmanom lokalnih zajednica i promovisanjem ekoturizma kao alternativnog načina života.
 - 🌿 **Projekti prilagođavanja klimatskim promjenama UNDP-a:** Program Ujedinjenih nacija za razvoj podržava inicijative za prilagođavanje klimatskim promjenama u regionu, uključujući napore za jačanje upravljanja šumama i smanjenje ranjivosti ekosistema i zajednica na klimatske uticaje.
 - 🌿 **EU4Nature:** Ovaj projekat, koji je započeo 2025. godine, finansiraju Evropska unija i Sida, a sprovode ga UNDP i Italijanska agencija za razvoj i saradnju. Doprinijet će zaštititi i očuvanju najmanje 25% teritorije Albanije do 2030. godine kroz uspostavljanje i efikasno upravljanje sistemom zaštićenih područja.
 - 🌿 **Misija Evropske unije za vladavinu prava na Kosovu (EULEX):** Iako njen specifični mandat možda nije zaštita životne sredine, osnovna misija EULEX-a je praćenje, mentorstvo i savjetovanje kosovskih vlasti o vladavini prava, uključujući i oblasti policije i pravosuđa.
 - 🌿 **Japanska agencija za međunarodnu saradnju (JICA):** JICA ima projekat o izgradnji kapaciteta za smanjenje rizika od katastrofa u regionu (2021-2026), koji ima za cilj jačanje kapaciteta vladinih službenika u sprječavanju i ublažavanju šumskih požara i drugih prirodnih katastrofa kroz uspostavljanje Nacionalnog informacionog sistema o šumskim požarima i Eco-DRR-a.
 - 🌿 **Njemačka agencija za međunarodnu saradnju (GIZ)**²⁴: podržava Ministarstvo zaštite životne sredine, prostornog planiranja i infrastrukture Kosova (MESPI) u jačanju pravnog okvira za nezakonite aktivnosti u oblasti zaštite okoliša, uključujući procjenu pravosudnih i administrativnih kapaciteta za usklađivanje nacionalnog zakonodavstva s Direktivom EU o ekološkom kriminalu (2024/1203).

24 <https://www.giz.de/en/regions/europe/kosovo/news/strengthening-legal-framework-and-aligning-eu-environmental-crime>

5. Mogućnosti saradnje u smanjenju ilegalne sječe šuma na Šar Planini i masivu Korab

Rješavanje izazova koje predstavlja ilegalna sječa šuma u regionu zahtijeva sveobuhvatan pristup koji ne samo da jača pravosudni okvir i kapacitete za sprovođenje zakona, već i pruža održive ekonomske alternative lokalnim zajednicama i aktivno se bori protiv organiziranog kriminala.

S obzirom na to da okolišni i klimatski rizici imaju različite uticaje na društvene grupe, trajna rješenja ovise o rješavanju temeljnih uzroka ilegalne sječe šuma, uz osiguranje efikasnog upravljanja i inkluzivnog lokalnog razvoja.

U tom cilju, poboljšana saradnja između nadležnih institucija, uprava parkova i lokalnih zajednica unutar zaštićenih područja je neophodna. Takva koordinirana akcija ključna je za stvaranje otpornih šumskih krajolika, poboljšanje egzistencije i zaštitu prirodne baštine regiona. Važno je napomenuti da takvi koordinirani naponi mogu doprinijeti i izgradnji otpornih sistema na klimatske promjene i pomoći u smanjenju širih klimatskih i sigurnosnih rizika, čime se podržava ekološka održivost i regionalna stabilnost.

Slijedi pregled mogućnosti za bolju saradnju²⁵ između lokalnih i regionalnih vlasti u bliskoj saradnji s upraviteljima parkova, tijelima za sprovođenje zakona i pravosudnim organima, građanima i organizacijama civilnog društva, uz kontinuiranu podršku međunarodnih donatora i partnera:

 Podaci, komunikacija, izgradnja kapaciteta i resursi: Snažni, koordinirani i adekvatno opremljeni sistemi su ključni za efikasan odgovor na ilegalnu sječu šuma.

- **Regionalna radna grupa za podatke:** Razmisliti o osnivanju radne grupe za bolje prikupljanje i analizu podataka o ilegalnoj sječi šuma, razvoju usklađenih sistema izvještavanja i integraciju socio-ekonomskih pokazatelja. Ovo bi pomoglo u poboljšanju dostupnosti, tačnosti i uporedivosti podataka, omogućavajući donošenje odluka o politici i upravljanju zasnovanih na dokazima.
- **Formalni komunikacijski protokoli:** Razmisliti o platformi za redovnu razmjenu informacija između ministarstava, uprava parkova, agencija za sprovođenje zakona i lokalnih samouprava kako bi se osigurali pravovremeni i koordinirani odgovori na ilegalne aktivnosti.
- **Inicijative za izgradnju kapaciteta:** Sprovesti ciljne regionalne programe za jačanje obuke rendžera i kapaciteta za sprovođenje zakona, obezbijediti vozila i modernu opremu za monitoring i olakšati zajedničko, standardizovano sprovođenje zakona i dijeljenje podataka.

- **Ojačati mehanizam koordinacije donatora:** Daljnje usklađivanje prioriteta finansiranja kako bi se izbjeglo dupliranje i osiguralo efikasno usmjeravanje resursa prema hitnim potrebama i intervencijama s velikim uticajem.

🌿 **Pravni i institucionalni okviri:** Ojačani mehanizmi su neophodni za stvaranje jedinstvenog i efikasnog pristupa:

- Sprovođenje redovnih pregleda i revizija legislative i praksa sprovođenja ako bi se osiguralo da planovi upravljanja zaštićenim područjima prepoznaju praznine u implementaciji, ojačaju odgovornost i saradnju između tijela odgovornim za šume, okoliš, sprovođenje zakona i pravosuđa.
- Harmoniziranje kazni, regulatornih okvire i mjera sprovođenja zakona u cijelom regionu kako bi se zatvorile pravne rupe koje iskorištavaju ilegalni sječači šuma, uključujući jačanje mjera za oduzimanje opreme koju koriste počinitelji.
- Korišćenje okvira i mehanizama povezanih s pristupanjem EU kako bi se ubrzala regionalna pravna harmonizacija, ojačalo upravljanje i usvojile najbolje prakse za upravljanje šumama.
- Razvoj i implementacija koordinirane ciljane strategije upravljanja osmišljene za adesiranje nelegalne sječe, poboljšani odgovor zajedničkim izazovima i poboljšanje prekogranične saradnje između policijskih službi i organa za šume u svrhu sprječavanja ilegalne sječe.

🌿 **Svijest, edukacija i angažman zajednice:** Angažovanje i edukacija lokalnih zajednica ključni su za dugoročni uspjeh procesa očuvanja šuma.

- Pokrenuti kampanje za podizanje javne svijesti s naglaskom na uticaje ilegalne sječe šuma na životnu sredinu, ekonomiju i sigurnost te integrirati edukaciju o okolišu u školske nastavne planove i programe na svim nivoima.
- Jačanje participativnih struktura upravljanja koje aktivno uključuju lokalne zainteresirane strane - uključujući žene, manjinske zajednice i marginalizirane grupe - u procese zaštite šuma, praćenja i donošenja odluka.
- Podrška razvoju održivih nedrvenih šumskih proizvoda (kao što su ljekovito bilje) i ekoturističkih inicijativa, promovirajući zajedničke ekonomske i kulturne aktivnosti radi poticanja regionalne solidarnosti i smanjenja ovisnosti o sječi šuma.

🌿 **Energetska tranzicija:** Prelazak na obnovljivu energiju ključni je korak u smanjenju pritiska na šume:

- Olakšati zajedničku tehničku pomoć i izgradnju kapaciteta kako bi se pomoglo lokalnim zajednicama da usvoje rješenja za obnovljivu energiju - kao što su solarni paneli i biomasa - za grijanje i kuhanje.
- Promovirati široku upotrebu energetske efikasne peći i izolacije kuća kako bi se smanjila potrošnja ogrjevnog drveta, posebno tokom hladnih zima u regionu.

Ovaj sažetak ističe da je ilegalna sječa šuma na Šar Planini i masivu Korab uzrokovana složenim međudjelovanjem socio-ekonomskih, institucionalnih i strukturnih faktora. Nadovezujući se na postojeća partnerstva i gore-navedene mogućnosti, rješavanje ilegalne sječe šuma i povezanih klimatskih i bezbjednosnih rizika nudi značajne mogućnosti za unapređenje prekograničnog dijaloga, podršku održivim sredstvima za život, povećanje transparentnosti i saradnje između relevantnih institucija i jačanje inkluzivnijih modela upravljanja. S obzirom na prekograničnu prirodu izazova, saradnja također doprinosi poboljšanju sredstava za život i otpornosti u zaštićenim područjima, a istovremeno jača povjerenje i dobrosusjedske odnose. Održivo angažovanje više zainteresovanih strana po ovim pitanjima biće ključno za podsticanje regionalne otpornosti na klimatske promjene, dugoročne stabilnosti i sigurnosti u cijelom regionu.

Ovaj pregled je rezultat vanbudžetskog projekta „Jačanje odgovora na sigurnosne rizike od klimatskih promjena u jugoistočnoj Evropi, istočnoj Evropi, južnom Kavkazu i centralnoj Aziji”, koji sprovodi OSCE (OEBS), u partnerstvu s berlinskim think tankom Adelphi i u bliskoj saradnji s terenskim operacijama OSCE-a. Kao podrška sprovedbi Odluke Ministarskog vijeća OSCE-a 3/2021 o jačanju saradnje u rješavanju izazova klimatskih promjena i drugih srodnih zajedničkih obaveza, projekat ima za cilj poboljšanje razumijevanja sigurnosnih rizika povezanih s klimom u ovom regionu i povećanje svijesti, kapaciteta i saradnje među regionalnim zainteresovanim stranama kako bi se zajednički suočili s njima. Nadalje, cilj mu je implementacija mjera prilagođavanja klimatskim promjenama u geografskim područjima koja su na njih najranjivija.

Bibliografija

- Bjegović.** 2021. Study on Illegal Logging and Timber Trade Flows: Legal and administrative aspects, implementation and enforcement. Luksemburg, Evropska Unija
- Bogner; Stavrevska-Panajotova; Gjorgievski.** 2022. Management Plan for Park Shar Mountains (2022-2031). GEF/UNEP project: "Achieving Biodiversity Conservation through Creation and Effective Management of Protected Areas and Mainstreaming Biodiversity into Land Use Planning." Belgrade: IUCN Regional Office for Eastern Europe and Central Asia (ECARO). https://arhiva.moepp.gov.mk/wp-content/uploads/2020/07/Management-plan-NP-Shar-mountains_EN-final.pdf
- Collaku.** 2021. How unsustainable Forest Management can have broad impacts on economy and society, by affecting local hydrology, land use, energy use and ecosystems and the natural capital overall. Prezentacija u Tirani. <https://www.gwp.org/globalassets/global/gwp-med-files/list-of-programmes/see-nexus/dec-2020/forest-management-cb/agricultural-university-of-tirana--unsustainable-forest-management-and-its-impacts.pdf>
- Council of the European Union.** 2025. Organised Crime: A growing threat to democracy. Brissel: Tim za analizu i istraživanja, Generalni sekretariat Savjeta EU Унија. https://www.consilium.europa.eu/media/3cpejugj/2025_683_art_organisedcrime_web_july-2025.pdf
- Duri.** 2021. Corruption in the Environment and Climate Sector in Western Balkans and Turkey. Transparency International. [Corruption-in-the-environment-and-climate-sector-in-Western-Balkans-and-Turkey_2021_PR.pdf](https://www.transparency.org/publications/corruption-in-the-environment-and-climate-sector-in-western-balkans-and-turkey-2021)
- EuroNatur 2024.** Sustainable Future for Shar-Korab-Koritnik. Hanover. [DBU-Abschlussbericht-AZ-37375-01-Hauptbericht.pdf](https://www.euronatur.org/DBU-Abschlussbericht-AZ-37375-01-Hauptbericht.pdf)
- European Commission,** 2023, Albania 2023 report (SWD, 2023) 690 final) https://enlargement.ec.europa.eu/system/files/2023-11/SWD_2023_690%20Albania%20report.pdf
- European Green Belt Association.** n.d. The Balkan Green Belt – The Mountainous Belt. Radolfzell: European Green Belt Association. <https://www.europeangreenbelt.org/european-green-belt/balkan>
- Foniqi.** 2023. Deforestation Analysis of Kosovo Between Years 2000-2022. Priština: Sustainability Leadership Kosova (SLK). <https://www.slkosova.org/post/report-deforestation-analysis-of-kosovo-between-years-2000-2022>
- Georgievski.** 2021. Forests in North Macedonia under attack, forest ranger service understaffed and underequipped. Kconje: Meta. https://meta.mk/en/nort_macedonia_forests_ataacked_forest-rangerrrs_understaffed/
- Isniqi.** 2020. Saws destroying the "Sharri" National Park. WWF. <https://www.wwf.org/?1473441/Saws-destroying-the-Sharri-National-Park>

Keçi; Krog. 2014. Mountains Natural Ecosystem "Korab - Koritnik Natural Park" Management Plan.

Kosovo Audit Office, 2025, Annual Audit Report 2024, 2025 https://zka-rks.org/cms/ReportFiles/2025_7a67fca3-da00-4edf-9bf7-38de99da97ff.pdf

KOHA. 2019. Sharr Mountain will remain treeless! Skopje: KOHA. <https://koha.mk/en/mali-sharr-do-te-mbetet-pa-drunje/>

Kosovar Civil Society Foundation for Sustainable Development (KOSID). 2020. Sharr National Park: The Target of Crime. <https://www.kosid.eu.com/wp-content/uploads/2021/01/Sharri-national-park-The-target-of-crime-KOSID.pdf>

KoSSev. 2014. KFOR and EULEX sent their condolences to the Serbian Gendarmerie. Severna Mitrovica: KoSSev. <https://kossev.info/en/kfor-i-eulex-uputili-saucesce-srpskoj-zandarmeriji/>

Merkle, Ortrun, and Matthew Price. 2024. Gender and Corruption in the Access to Natural Resources: Preliminary Findings." Vienna: OSCE Secretariat. <https://cdn.osce.org/sites/default/files/f/documents/3/6/563466.pdf>

Natural Resources Defense Council (NRDC). 2025. "Deforestation and Forest Degradation: The Causes, Effects, and Solutions." New York: NRDC. <https://www.nrdc.org/stories/deforestation-forest-degradation-causes-effects-solutions>

Organization for Security and Co-operation in Europe (OSCE). 2009. The OSCE Concept of Comprehensive and Co-operative Security: An Overview of Major Milestones. Beč: Centar za spriječavanje konflikata

Pasholli. 2024. Forests, Illegal Cutting: Damage of 25 million euros. Skopje: KOHA. <https://koha.mk/en/pyjet-prerja-e-paligjshme-dem-prej-25-milione-euro/>

Pollozhani, L. 2020. Ethnic Conflict in North Macedonia. In: The Palgrave Encyclopedia of Peace and Conflict Studies. Cham: Palgrave Macmillan. https://doi.org/10.1007/978-3-030-11795-5_117-1

Protection and Preservation of Natural Environment in Albania (PPNEA) n.d. Northern Forests Initiative: Restoration in North Macedonia and Albania. <https://ppnea.org/portfolio-item/restaurimi-i-pyjeve-te-maqedonise-se-veriut-dhe-shqiperise/?lang=en>

Radosavljević, Maja, Todor Rogelja, Mauro Masiero, Dragan Čomić, Branko Glavonjić, and Davide Pettenella. 2024. "Institutional and actor-oriented factors influencing timber legality in selected Western Balkan countries: Multiple case study of Croatia, Montenegro, Serbia, Slovenia and the Republic of Srpska (Bosnia and Herzegovina)." *Forest Policy and Economics*, 166: 103261, <https://doi.org/10.1016/j.forpol.2024.103261>

Reford Center, 2024, Izveštaj o istraživanju sprovedenom o ilegalnim šumarskim aktivnostima u Republici Sjevernoj Makedoniji, [ФИНАЛЕН-ИЗВЕШТАЈ-ОД-ИСТРАЖУВАЊЕ-НА-ЈАВНО-МИСЛЕЊЕ.pdf](https://finalep-nizvestaj-od-istrazuvanje-na-javno-misleenje.pdf)

RTS. 2014. Ubijen pripadnik Žandarmerije. <https://www.rts.rs/lat/vesti/Hronika/1682787/.html?print=true>

Rüttinger; Vivekananda; Steinkraus. 2023. Weathering Risk Climate Security Risk Assessment Methodology -Guide and Tools. Berlin: adelphi. https://weatheringrisk.org/sites/default/files/document/WR_Climate_Security_Risk_Assessment_Methodology_Guide_Tools_0.pdf

Rüttinger; van Ackern; Foong. 2021. Regional Assessment for South-Eastern Europe: Security implications of climate change. Вiena: ОБСЕ. Берлин: Аделфи. <https://www.osce.org/secretariat/484148>

Stefanovski; Danailovska; Georgievska. 2021. Logging Down our Future: Models and Forms of Organized Criminal Illegal Logging in North Macedonia. Skoplje: Centar za evropske strategije Eurothink. <https://eurothink.mk/wp-content/uploads/2021/02/CIP-FINAL-Izvestaj-Drvogradci-AN.pdf>

The Global Initiative Against Transnational Organize Crimes (GI-TOC). 2025. "Unveiling Green Crimes: Environmental Crime in the Western Balkans." Opservatorija za ilegalne ekonomije u jugoistočnoj Evropi GI-TOC. <https://globalinitiative.net/wp-content/uploads/2025/11/Anesa-Agovic%CC%81-Unveiling-green-crimes-Environmental-crime-in-the-Western-Balkans-GI-TOC-December-2025.pdf>

United Nations. n.d. "Forests – nature's solution to carbon pollution." Ženeva: UN. <https://www.un.org/en/climatechange/science/climate-issues/forests>

United Nations Economic Commission for Europe (UNECE) and the Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO). 2021. Forest Landscape Restoration in Eastern and South-East Europe. Ženeva: FAO unece.org/sites/default/files/2021-07/2106522E_WEB.pdf

United Nations Environment Programme (UNEP). 2022. Spreading like Wildfire - The Rising Threat of Extraordinary Landscape Fires. A UNEP Rapid Response Assessment. Najrobi : UNEP. <https://www.unep.org/resources/report/spreading-wildfire-rising-threat-extraordinary-landscape-fires>

United Nations Environment Programme (UNEP). 2010. Feasibility Study on Establishing a Transboundary Protected Area. Sharr/Sar Planina-Korab-Dešat/Deshat. Beč: UNEP.

United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC). 2023. Rooting out corruption – An introduction to addressing the corruption fuelling forest loss. Beč: UNODC. https://www.unodc.org/documents/corruption/Publications/2023/Rooting_Out_-_Introduction_to_addressing_corruption_fuelling_forest_loss_2023.pdf

United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC). 2025. Global Analysis on Crimes that Affect the Environment – Part 2a: Forest Crimes: Illegal deforestation and logging. Publikacija UN https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/Crimes%20on%20Environment/ECR25_P2a_Deforestation.pdf

van Ackern; Foong; Rüttinger. 2023. Co-operation in the Shar/Sara Mountains and Korab Massif area. Scoping study on addressing shared climate-related security challenges and strengthening resilience. OEBS: Beč, Adelphi:Berlin. <https://www.osce.org/occea/539354>

World Wide Fund for Nature (WWF). 2021. "Recommendations for the Improvement of Law Enforcement in Relation to Forestry Crime." WWF i Ured za evropsku politiku. <https://WWF-EU-Forest-Crime-Recommendations.pdf>

Aneks

Tabela 1: Pregled institucionalnog i pravnog okvira

Okvir	Mavrovo	Šar Planina	Masiv Korab	Šara
Ministarstva	Ministarstvo zaštite životne sredine i prostornog planiranja Sektor prirode		Ministarstvo zaštite okoliša - Agencija za zaštićena područja - Agencija za zaštitu životne sredine	Ministarstvo okoliša, prostornog planiranja i infrastrukture Agencija za zaštitu životne sredine
	Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede - Šumarska policija - Državni inspektorat za šumarstvo i lov Javno preduzeće "Nacionalne šume"		Ministarstvo unutrašnjih poslova Inspektorat za teritorijalno upravljanje	Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja - Agencija za šume - Šumarska čuvarska služba
Uprava zaštićenih područja	Uprava nacionalnog parka Mavrovo	Uprava nacionalnog parka Šar Planina	- RAPA Debar - RAPA Kuk	Uprava nacionalnog parka Šara
Pravni okvir	Zakon o zaštiti prirode 67/04, 14/06, 84/07, 35/10, 47/11, 148/11, 59/12, 13/13, 163/13, 41/14, 146/15, 39/16, 63/16, 42/20		Zakon o zaštićenim područjima, 81/2017, sa izmjenama i dopunama 21/2024	Zakon o zaštiti životne sredine, 03/L-025, Zakon o klimatskim promjenama 08/L-250, Zakon o proceni uticaja na životnu sredinu 03/L-024, Zakon o šumama, 08/L-137, Zakon o poljoprivredi i ruralnom razvoju 08/L-072
Plan upravljanja	Nacrt Plan upravljanja	Plan upravljanja Nacionalnim parkom Šar Planina za period 2022-2031	Plan upravljanja Parkom prirode Korab-Koritnik 2015 - 2025	Desetogodišnja strategija upravljanja zaštićenim područjem Šara 2015-2024

Foto: Dolina Lešnice,
Šar Planina

© Shutterstock, Inc.

